

Dkt. Robert A. Peterson, Ufunuo na Maandiko, Kipindi cha 1, Utangulizi wa Kihistoria, Jensen, Ufunuo wa Mungu, Mwangaza, na Mwitikio wa Kikristo

© 2024 Robert Peterson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Ufunuo na Maandiko Matakatiifu. Hii ni kipindi cha 1, Utangulizi wa Kihistoria, Jensen, Ufunuo wa Mungu, Mwangaza, na Mwitikio wa Kikristo.

Tunakualika kwenye mihadhara yetu kuhusu Mafundisho ya Mungu na Maandiko Matakatiifu.

Tafadhali ungana nami katika sala ya ufunguzi. Baba mwenye neema, tunakushukuru kwamba umefungua kinywa chako kitakatiifu na kusema neno lako. Tutie moyo wakati wa mihadhara hii; tunaomba tujifunze kwako, tufurahie ufunuo wako, wa jumla na maalum, na hasa kufanya upya kujitolea kwetu kwako na neno lako takatiifu. Tubariki, tunaomba, kupitia Yesu Kristo Bwana wetu. Amina.

Nina utangulizi wa kibiblia na kihistoria wa mihadhara hii kuhusu mafundisho ya Mungu kujifunua, kujitambulisha, ambayo yatafikia kilele chake hasa katika kujitambulisha kwake katika neno lake lililoandikwa.

Utangulizi wa kihistoria unatoka kwa Peter Jensen, kiongozi maarufu wa kanisa la Australia na mwanatheolojia wa aina mbalimbali wa kiinjili. Aliandika kitabu cha *Contours of Christian Theology* kuhusu ufunuo wa Mungu. Anasema nina kitabu kando yangu ambacho, kwa kadiri ninavyoweza kukumbuka, kilikuwa kazi ya kwanza muhimu niliyowahi kusoma.

Ni uteuzi na tafsiri ya kazi za Joseph McCabe zilizofanywa na mwanafalsafa mkuu wa Kifaransa wa karne ya 18, Voltaire. Kilichonivutia zaidi ni uzuri wa shambulio la Voltaire dhidi ya Biblia na Ukristo. Nilikuwa nimelelewa na heshima ya kawaida kwa vyote viwili, na ilinusurika kidogo tu dharau ya Voltaire.

Nukuu ndani ya nukuu, ikimnukuu Voltaire, Mungu mkuu anayenisikia, Mungu ambaye hakika hangeweza kuzaliwa na msichana, wala kufa kwa dhabihu, wala kuliwa kwa kipande cha unga, wala hakuongoza kitabu hiki kwa utata wake, upumbavu, na mambo ya kutisha. Mungu huyu, muumba wa walimwengu wote, na ahurumie madhehebu ya Wakristo wanaomkufuru. Whew, nukuu ya karibu.

Voltaire hakuridhika na kukemea mafundisho ya Kikristo kwa upumbavu wake. Kwa ukali sawa, pia alichambua maandiko, akishambulia sio tu maadili yao bali pia uaminifu wao. "Sina ujuzi wa kutosha katika kemia, alisema, kushughulika kwa furaha na ndama wa dhahabu, ambaye Kutoka anasema alitengenezwa kwa siku moja na ambaye Musa aliipunguza kuwa majivu. Je, ni miujiza miwili au uwezekano miwili wa sanaa ya binadamu?"

Kukutana na Mwangaza. Ingawa sikujua wakati huo, Jensen anasema, nilikuwa nikiingizwa katika hekima ya moja ya harakati kubwa za kiakili za historia ya kisasa, Mwangaza.

Nikiwa mikononi mwa mwalimu wa fasihi kama Voltaire, nilipitia nguvu ya ukosoaji unaohoji imani kwa njia ya uadui kwa zaidi ya miaka 200. Licha ya tofauti nyingi za maoni zilizobainisha mafundisho ya Kikristo kufikia wakati wa Voltaire, kulikuwa na makubaliano ya msingi miongoni mwa Wakristo kwamba Biblia ilikuwa ufunuo maalum kutoka kwa Mungu mmoja wa kweli na inaitwa kwa usahihi Neno la Mungu. Pia ilikubaliwa kwamba kuna ufunuo wa jumla wa Mungu kupitia ulimwengu uliombwa, ingawa maoni yalitofautiana kuhusu kiwango ambacho ni kweli.

Kwa kweli, Biblia ni kitabu cha kidini, na inaweza kueleweka na wanadamu wenye dhambi. Hata hivyo, kwa vyovyote vile, Ukristo ulifikiriwa kuwa na mamlaka ya pekee na uwezo wa kuokoa wa kuwaleta wenye dhambi katika uhusiano na Mungu. Kwa upande wake, Voltaire hakuwa mkana Mungu.

Alipotoa uthibitisho wa kuwepo kwa Mungu, hoja zake hazikutegemea ufunuo bali aina ya theolojia ya asili. Hapa tunazungumza lugha ya kifalsafa pekee. Kwa kumnukuu Voltaire, tunazungumza lugha ya kifalsafa pekee hapa.

Sio jukumu letu hata kuwatazama wale wanaotumia lugha ya ufunuo. Funga nukuu. Maswali yaliyoulizwa na Mwangaza yalikuwa haya.

Je, Ukristo una ufunuo maalum kutoka kwa Mungu? Je, haingekuwa bora kuweka dini ndani ya akili ya mwanadamu? Tunaweza kujifunza nini kuhusu Mungu kwa kutumia akili ya mwanadamu pekee? Je, tunaweza kuamini kwamba miujiza ya Biblia na historia ya kanisa ni halisi kulingana na historia muhimu? Je, tunaweza kuamini dai kwamba Biblia imevuviwa wakati ina hadithi nyingi zisizowezekana na mafundisho yasiyo ya maadili? Hoja za wakosoaji kama vile Voltaire zimeharibu sana uaminifu wa mafundisho ya Kikristo. Kwa kushangaza, ingawa bado tunaita kitabu chochote chenye mamlaka Biblia, matumizi haya yanaonyesha tu mabaki ya umaarufu wake wa zamani. Linapokuja suala la Biblia halisi, maoni ya Voltaire yameshinda kwa kiasi kikubwa.

Baadaye nilipogeukia masomo ya theolojia, Peter Jensen anaandika, niliingizwa kwenye seti kubwa ya pingamizi dhidi ya matumizi ya theolojia ya asili yenyewe.

David Hume, 1711 hadi 1776, alishambulia theolojia ya asili na iliyofunuliwa. Alikataa kuruhusu hoja ya Mungu kutoka kwa ulimwengu, hoja ya Mungu kutoka kwa ulimwengu, kwamba una nguvu yoyote ya kushawishi.

Mbali na kupelekea hitimisho kwamba kulikuwa na muumba mmoja mkuu wa mbingu na dunia, ilikuwa halali zaidi kuhitimisha kwamba ushirikina ni kweli au kwamba nguvu za Mungu zina mipaka kutokana na udhaifu. Alibishana, ulimwengu unaweza kueleweka kama upo, na hapa tunamnukuu mkosoaji, mkosoaji wa Uskoti David Hume, "Ulimwengu unaeleweka kama wenye kasoro sana na usiokamilika ukilinganishwa na kiwango cha juu, na ulikuwa insha ya kwanza tu ya utovu wa nidhamu ya mungu mchanga, ambaye baadaye aliuacha, aibu kwa utendaji wake dhaifu. Ni kazi ya mungu mdogo anayetegemewa tu na ni kitu cha kudhihakiwa na wakubwa wake. Ni uzalishaji wa uzee na uzee katika mungu fulani asiye wa kawaida, mungu mkuu wa kila mwaka, na tangu kifo chake, umeendelea katika matukio kutoka kwa msukumo wa kwanza na nguvu inayofanya kazi ambayo ilipokea kutoka kwake."

Wow. Hume hakuridhika hata kidogo na madai ya ufunuo kuliko Voltaire.

Alilenga shambulio lake kwenye miujiza kwa kuwa ilikuwa sehemu muhimu ya maudhui na uhalalishaji wa dini iliyofunuliwa. Miujiza katika Biblia imeenea sana, na rufaa ya Kikristo kwa miujiza kama njia ya kuthibitisha dini ilikuwa ya mara kwa mara, kiasi kwamba uchaguzi wa miujiza kwa ajili ya uchunguzi wa kifalsafa ulikuwa muhimu sana. Kwa mtazamo wa Hume, miujiza haikuwa rahisi kimsingi kwa sababu ilivunja sheria thabiti za asili.

Kwa hivyo, alibishana kwamba hakuwezi kuwa na ushahidi wa kutosha kupitia ushuhuda wa kibinadamu kwa mwanahistoria kuamini muujiza. Alihitimisha hotuba yake kuhusu miujiza kwa kuwashauri Wakristo kushikamana na wazo kwamba dini yao ilijengwa juu ya imani, si akili, na akatumia akili ili kuiweka dini kwenye mtihani mgumu sana ambao haiwezi kuuvumilia. Kwa kejeli kali, anamalizia kwa maneno haya, akimnukuu Hume tena: dini ya Kikristo haikuwa tu kwamba mwanzoni iliambatana na miujiza, lakini hata leo haiwezi kuaminiwa na mtu yeyote mwenye akili bila hiyo.

Akili tu haitoshi kutushawishi kuhusu ukweli wake, na yeyote anayesukumwa na imani kukubali hilo anajua muujiza unaoendelea ndani yake mwenyewe, ambao hupotosha kanuni zote za uelewa wake na kumpa azimio la kuamini kile kilicho kinyume zaidi na desturi na uzoefu, nukuu ya karibu. Je, nina umakini wako? Ushindi wa Mwangaza, sababu ya kuanza mjadala huu wa Ufunuo kwa njia ya kibinafsi, Peter Jensen anaandika, ni kwamba uzoefu wangu unaonyesha katika ulimwengu mdogo moja ya matokeo makubwa ya Mwangaza na unaonyesha umuhimu wake unaoendelea licha ya harakati zingine nyingi za kitamaduni ambazo zimefuata.

Maandishi ya Voltaire yalipoingia mikononi mwangu, na baadaye nilipokutana na mawazo ya Hume, yalikuwa na changamoto kubwa.

Voltaire alifanya imani ya Kikristo ionekane ya kipuuzi na yenye kubana kiasi kwamba haikuonekana kuwa na thamani ya kuendelea kuifuata. Sio bahati mbaya kwamba Voltaire na Hume wote wawili walijulikana sana katika siku zao kama wanahistoria. Hali mpya ya kupinga mambo ya ajabu ilikuwa ikiingia katika utafiti wa historia, na pamoja na uchunguzi muhimu uliokuwa ukifanywa kuhusu asili na asili ya Biblia, imani ya kale ilikuwa ikipingwa mwanzoni kabisa.

Hoja za Mwangaza ziliimarishwa zaidi na ujumbe wa kuvutia wa kila wakati kwamba mwanadamu ndiye kipimo cha vitu vyote. Akili ya mwanadamu ilikuwa kanuni ya hukumu, uhuru wa mwanadamu ulikuwa sifa kuu, na maendeleo ya mwanadamu dhidi ya ushirikina na mamlaka yasiyo na msingi yalikuwa mpango huo. Usasa unadai ukweli wa madai haya, na watu wachache wa Magharibi wa kisasa wako huru kabisa kutokana na mizunguko yao ya kuvutia.

Wafikiri wa Mwangaza walihusika katika mapambano ya kiakili dhidi ya kanisa na serikali kuhusu suala la uhuru wa binadamu. Kwa kuwa kanisa na serikali zote mbili ziliigeukia Biblia ili kuhalalisha mamlaka yao wenyewe, haishangazi kwamba Biblia ingepaswa kuwa msingi wa kubishaniwa. Mwishowe, harakati nzima, ambayo Voltaire na Hume ni watetezi wawili tu, imepata, miongoni mwa mambo mengine, ushindi wa kushangaza dhidi ya imani ya Kikristo.

Ukristo ulipoteza mamlaka yake ya kiakili, kijamii, na kiroho, hasa katika Ulaya ya Kiprotestanti. Katika hukumu ya Bernard Rahm, nukuu, jeraha la kifo, Bernard Rahm alikuwa mwanatheolojia wa kiinjili, jeraha la kifo lililoshtakiwa, lililosababishwa na Mwangaza juu ya imani ya Kiprotestanti lilikuwa la kushangaza, na ambalo halijawahi kuwa na urejesho kamili, nukuu ya karibu. Colin Gunton, mfikiri mwingine wa kiinjili, anasema kwamba "mambo muhimu ya utamaduni wa kisasa yanatokana na kukataa injili ya Kikristo."

Maandishi ya Voltaire na Hume yalikuwa mizizi miwili ya mawazo ya kiitikadi kali katika karne ya 18, ambayo yalinifikia mwishoni mwa karne ya 20. Bila shaka, yalikuwa sehemu ya historia pana zaidi iliyojumuisha wanafikra wakubwa na tofauti kama Locke, Spinoza, Kant, na Hegel. Hata katika karne ya 17, wanafalsafa na wanatheolojia walikuwa wameanza kuchukua misimamo ambayo ingebadilisha sana mahali hapo kulingana na Biblia katika kanisa na utamaduni.

Pia, karne ya 19 ilishuhudia mgongano; wengine waliuita vita kati ya ufunuo na sayansi, ambayo ingekuwa na athari kubwa kwa mamlaka ya dini na ufunuo. Iliionekana kwamba Darwinism ilisababisha mapigo mabaya kwa hadithi za uumbaji wa kibiblia na kwa dhana yoyote ya mpangilio katika uumbaji, yaani, kwa ufunuo maalum na wa jumla. Wakati huo huo, ugumu na utofauti wa ulimwengu wa

mwanadamu ulikuwa ukidhihirishwa kwa njia ambazo zilisababisha maswali mara moja kuhusu mfumo wowote uliodai kuwa kamili au wa kipekee.

Mwishowe, mawazo kama vile ufunuo wa kibiblia, ufunuo wa jumla, na theolojia ya asili yalikabiliwa na uadui, si tu kutokana na falsafa bali pia kutokana na utafiti wa nidhamu wa historia, anthropolojia, dini, na sayansi pia. Tunahitaji tu kufikiria majina kama Marx, Darwin, na Freud ili kutambua kiwango cha kutopendezwa kwa kitamaduni na ufunuo. Majibu ya Kikristo kwa mgogoro wa Mwangaza, nitaweka dau kwamba ulikuwa unasubiri hili : shambulio dhidi ya madai yake ya kuwa na ufunuo wa kipekee wa Mungu lilipinga imani ya Kikristo katika hatua nyeti zaidi.

Jibu la kawaida, angalau miongoni mwa wasomi wa Magharibi, limekuwa kukubaliana na ukosoaji unaosababisha kutoamini. Kupotea kwa hadhi ya kiakili ya Ukristo ni sifa ya kushangaza ya kipindi cha kisasa. Ni kweli kwamba katika miaka 200 iliyopita, moja ya upanuzi mkubwa zaidi wa kimisionari wa Kanisa imetokea.

Tafsiri, uchapishaji, na usambazaji wa Biblia pekee ni jambo la ajabu la kihistoria. Vivyo hivyo, utafiti wa kina wa kitaaluma unaoendelea wa kurasa zake ni muhimu. Mbali na Biblia kudharauliwa kabisa, ndiyo kitabu kinachochapishwa mara nyingi zaidi duniani.

Hata hivyo, ni lazima isemwe kwamba shinikizo linaloletwa dhidi ya madai ya kiakili ya Ukristo na udini limekuwa kubwa. Haishangazi kwamba yamechangia kupoteza uanachama na mivutano na mivutano mikubwa ndani ya jumuiya ya Kikristo yenyewe. Migawanyiko kati ya madhehebu imekuwa ndogo kuliko migawanyiko kati ya wale ambao wamechukua mikakati tofauti ya kukabiliana na changamoto ya usasa.

Suala kuu limekuwa makadirio ya kitheolojia ya Biblia. Baadhi wameendelea kubishana kwa mtazamo wa kitamaduni kwamba Biblia imeongozwa na Mungu na, kwa hivyo, ni ufunuo wa moja kwa moja wa Mungu. Kama tulivyoona, Bernard Rams anazungumzia jeraha lililosababishwa na imani ya Kiprotestanti, nukuu, ambayo haijawahi kutokea urejesho kamili, nukuu ya karibu.

Lakini pia anasisitiza kwamba kana kwamba kwa nukuu ya muujiza, ilifanikiwa kuishi, kwa kuifunga. Mtaalamu mashuhuri zaidi, lakini sio pekee anayeelezea msimamo huu, amekuwa mwanatheolojia wa Amerika Kaskazini Carl FH Henry, ambaye kazi yake ya ujasusi ya juzuu sita kuhusu Ufunuo imeendelea kuvutia umakini mkubwa. Yeye ni mmoja wa Wakristo wa kwanza wa kiinjili kupata Shahada ya Uzamivu (PhD) katika falsafa katika Chuo Kikuu cha umma kisichoaminika, Chuo cha Boston, na kisha akawa na athari kubwa katika kuanzisha Christianity Today, Jumuiya ya Kiinjili ya Theolojia, na kwa ujumla, akionyesha kwamba mtu anaweza kuwa Mkristo wa kiinjili anayefikiri na pia msomi, na asijifiche kutokana na mashambulizi ya kiakili na

kadhalika, na zaidi ya hayo afanye hivyo kwa njia ya Kikristo yenye neema, ambayo ni sifa ya Carl Henry pia.

Wakristo hao wenye msimamo mkali hawajajiona kama wamefungamana na mawazo halisi ya watangulizi wao. Kumekuwa na maendeleo katika mafundisho ya Maandiko Matakatifu na katika uelewa wa mafundisho yake. Wameonyesha nia ya kuingiza utajiri wa taarifa zilizopatikana kutoka kwa ulimwengu wa kale, lugha zake, na desturi zake, ambazo zinaweza kuonekana kama moja ya matunda chanya ya Mwangaza.

Zaidi ya hayo, maelezo kama hayo ya Ufunuo yamekuwa yakitetea dhana ya ufunuo wa jumla. Kwa kawaida hufuata mistari iliyowekwa na John Calvin, yaani kwamba kuna ufunuo kutoka kwa Mungu katika asili na moyoni, lakini hukandamizwa, na kumfanya mpokeaji kuwa mjinga na mwenye hatia. Hata hivyo, Waprotestanti wengi ambao wamefikiria kwa uzito kuhusu Ufunuo wamechagua njia tofauti.

Kwa kawaida, wanadumisha heshima kubwa kwa Maandiko, hasa ushuhuda wa Agano Jipya kwa Yesu Kristo. Bila heshima hiyo, ni vigumu kwa mfumo wa kidini kubaki Mkristo kwa maana yoyote ile isipokuwa ya kawaida tu. Hata hivyo, kumekuwa na uamuzi mkubwa wa kuondoa eneo kuu la Ufunuo kutoka kwa Biblia.

Kwa mfano, Emil Brunner anarejelea "mlinganyo mbaya wa Ufunuo na msukumo wa Maandiko." Msukumo sasa kwa kawaida hueleweka kwa njia iliyopunguzwa au kama mwangaza wa mpokeaji. Kusudi la msingi la tafsiri hizi mpya ni mbili: kuokoa ufunuo wa Mungu na kuokoa ushuhuda wa Maandiko.

Ikiwa Biblia ina kasoro za kiadili na kihistoria zilizofichuliwa na waandishi kama vile Voltaire, haiwezi kutambuliwa moja kwa moja kama ufunuo kutoka kwa Mungu. Haipaswi kuitwa Neno la Mungu lililoongozwa na roho. Hata hivyo, itakuwa makosa kuona tafsiri hii mpya kama ya kujitetea tu.

Kwa watetezi wake wengi, pia imetoa fursa ya kuondoa kile wanachokiona kama vipengele visivyo vya kufurahisha vya nadharia ya kitamaduni na kuvibadilisha na vipengele vinavyofanya haki zaidi kwa asili ya wanadamu na watu wa kimungu wanaohusika. Kwa hivyo, mara nyingi hukataa ufunuo wa pendekezo kama wa kielimu na kuisitiza uzoefu wa kukutana kwa kimungu na mwanadamu. Mara nyingi wanapendelea ufunuo wenye nguvu unaozingatia matendo ya kihistoria ya Mungu badala ya seti ya maneno tuli.

Zaidi ya hayo, wanaona nadharia za zamani kama zinazofanya uadilifu mdogo kwa asili ya aina nyingi za Maandiko. Vivyo hivyo, wana huruma kubwa kwa mtazamo kwamba ufunuo haujazuliwa kwa dini tu. Pia wana huruma zaidi kuliko watangulizi wao kwa muda fulani uliopita, pamoja na uwezekano mzuri kwa Wakristo wa ufunuo wa jumla na theolojia ya asili.

Kwa kawaida, kuna tofauti kubwa kati ya aina za theolojia ya ufunuo zinazopendekezwa. Kwa ujumla, karne ya 19 inaweza kusemekana kuwa ilitawaliwa na Friedrich Schleiermacher, baba wa uliberali, na karne ya 20 na Karl Barth, baba wa theolojia ya neo-orthodox. Baadhi ya wanaofuata mwongozo wa Schleiermacher watapata mahali pa ufunuo katika uzoefu wa kibinadamu wa Mungu, ambapo hakika Schleiermacher aliuweka.

Wengine, kama Barth, watapinga mbinu hii inayodaiwa kuwa ya kibinadamu na kusema kuhusu Yesu Kristo kama neno moja la Mungu ambalo maandiko yanamshuhudia. Lakini kuna njia mbadala zinazoonekana, zilizoonyeshwa na wasomi kama vile Wolfhard Pannenberg, ambaye anazungumzia ufunuo katika na kupitia historia na eskatolojia. Mwanatheolojia Mkatoliki Avery Dulles amependekeza uainishaji wa mifano isiyopungua mitano ya ufunuo inayotumika katika theolojia ya kisasa.

Anazungumzia ufunuo kama mafundisho, ambapo anamjumuisha Carl Henry na waandishi wengine wa Kiprotestanti na Wakatoliki, ufunuo kama historia, ufunuo kama uzoefu wa ndani, ufunuo kama uwepo wa dialectical, neo-orthodoxy, na kama ufahamu mpya. Licha ya aina mbalimbali, anapendekeza ufafanuzi ambao, nukuu, labda ungekubalika kwa wafuasi wengi wa kila mfumo. Huyu ni msomi wa Kirumi Katoliki Avery Dulles.

Pendekezo lake linafuata hivi. Ufunuo ni kitendo cha Mungu cha bure, ambapo anawasilisha ukweli wa kuokoa kwa akili zilizoubwa, hasa kupitia Yesu Kristo, kama ilivyokubaliwa na Kanisa la Mitume na kuthibitishwa na Biblia na jumuiya inayoendelea ya waumini, nukuu ya karibu. Pendekezo lake linaonyesha kwa mafanikio idadi ya msisitizo unaopatikana katika matibabu mengi ya ufunuo leo.

Haishangazi, ikizingatiwa kwamba Dulles anaandika kama Mkatoliki, lafudhi hiyo inaangukia kanisani zaidi kuliko ingekuwa katika simulizi inayolingana ya Kiprotestanti. Katika theolojia ya kimfumo ya Kiprotestanti, haswa ile iliyoguswa na harakati ya neo-orthodox ya karne ya 20, inaonekana kuna msisitizo tatu ambao unabaki thabiti kwani wanafikra wamejitahidi kuhalalisha na kuelezea ufunuo. Baadhi lakini sio yote haya yanapatikana katika muhtasari wa Dulles.

Kila kipengele kimeundwa katika imani kwamba hatuwezi tena kuiomba Biblia kama ufunuo wenyewe, na hivyo kuakisi baadhi ya majibu kwa njia hiyo ya mbinu. Na kwa dakika chache zijazo za hotuba hii, nitaelezea muhtasari wa Peter Jensen wa sifa hizi tatu za theolojia ya neo-orthodoksi. Ufunuo kama tukio, ufunuo kama kujitoa, na hasa ufunuo kama Yesu Kristo.

Ufunuo kama tukio. Kwanza, katika mapumziko ya kimakusudi na mitazamo ya zamani ambayo iliutambulisha ufunuo na maneno ya Biblia, wanatheolojia wengi wa

kisasa wanadai kwamba ufunuo ni kitendo cha Mungu, tukio, tukio. Dulles anatafuta kunasa kipengele hiki kwa kutumia kifungu cha maneno kitendo huru katika ufafanuzi wake wa ufunuo.

Katika kupitisha mtazamo huu wa ufunuo, wanatheolojia, kwanza kabisa, wanalinda uhuru wa Mungu. Daniel L. Migliore anazungumzia matukio ya kibiblia na anaongeza, "ingawa Mungu anafunuliwa kweli katika matukio haya, uhuru wa kimungu au uficho haufutiki kamwe . Akimnukuu, Mungu haachi kuwa fumbo katika tukio la ufunuo. "

Dhidi ya mwelekeo wa theolojia ya karne ya 19 wa kumchukulia Mungu kama aliye karibu, kama aliyepo katika ulimwengu wake, wanatheolojia wa baadaye wamesisitiza juu ya kupita kwake na hivyo uhuru wake wa kuwa Mungu. Katika hili, wanamfuata Karl Barth na neo-orthodoksi.

Ufunuo lazima uonekane kama zawadi inayotokana na mpango huru wa Mungu na hivyo kuendana na neema yake na mahitaji ya kibinadamu. Ufunuo uko mikononi mwake, si wetu. Hatuwezi kuudhibiti, kuudai, au kuupanga.

Tukitambua kitabu, hata Biblia, kama ufunuo, tunadai mamlaka yetu juu ya Mungu na kuchukua mtazamo wa Kifarisayo, tukithamini herufi lakini si roho, herufi kubwa S. Kwa kuchukulia ufunuo kama tukio, tunamfikiria Mungu katika Biblia kwa njia ambayo ni kweli zaidi kwa Biblia yenyewe. Mbali na kuwa kitabu cha kweli zisizopitwa na wakati, Biblia kimsingi ni simulizi la matendo makuu ya Mungu, ambayo kupitia hayo aliwaokoa watu wake na kujitambulisha kwao. Kufikiria ufunuo kama tukio kunasemekana kuwa na faida zingine.

Pia inafaa jinsi dhana hiyo inavyotokea mara nyingi katika Biblia, iwe katika umbo la Kigiriki au Kiebrania. Neno hilo halitumiki katika Biblia kama kitabu, kwa mfano, bali katika mkutano kati ya Mungu na wanadamu ambao Mungu hujitambulisha kwao. Mara nyingi lina sehemu ya kieskatolojia ambapo kuonekana kwa Kristo mwishoni mwa enzi kunaitwa ufunuo.

Pia hutumika kuelezea kile ambacho Mungu anafanya katika ulimwengu, iwe ni ulimwengu wa asili au ulimwengu wa mambo ya wanadamu. Mtu binafsi anaweza kupokea ufunuo, au inaweza kuwa kitu ambacho wote wanapaswa kuwa nacho. Zaidi ya hayo, wazo kwamba ufunuo ni tukio linafaa hitaji la kulifikiria kwa upana zaidi kuliko lile linalopatikana katika Biblia.

Inaibua mada ya uzoefu wa ufunuo, kwa mfano, hisia ya uwepo wa Mungu inayohisiwa na watu wengi, Wakristo na wasio Wakristo, na inatuwezesha kuchunguza ripoti za ufunuo katika dini zingine. Pia inaruhusu msisitizo juu ya kazi ya sasa ya Roho wa Mungu inayoangazia na kutia moyo ambayo nadharia za awali za ufunuo zilificha. Kwa hivyo, msisitizo wa kwanza wa mitazamo ya kisasa, haswa ya

Kiorthodoksi kipya kuhusu ufunuo, ni kwamba ni tukio na halipaswi kuhusishwa na maneno ya Biblia.

Pili, ni kujitoa mwenyewe. Katika theolojia ya kisasa, mengi pia yanafanywa kuhusu ukweli kwamba ujuzi wetu kumhusu Mungu ni wa uhusiano. Katika hatua hii, dhana ya Douglass kwamba Mungu, nukuu, huwasilisha ukweli unaooko kwa akili zilizombwa, nukuu iliyofungwa, ingechukuliwa kuwa haina msaada kwa sababu inarudi kwenye kile kinachoweza kuitwa pendekezo au mtazamo wa kielimu kuhusu ufunuo, ambapo imani inachukuliwa kama kukubali ukweli fulani kwa mamlaka ya mtu mwingine, na ufunuo wenyewe unafikiriwa sana kama mwili wa ukweli uliofunuliwa.

Kuhusu theolojia ya Kiprotestanti ya kisasa, hii ni kutoelewa kiini cha kweli cha imani ya Kikristo. Kimsingi, Ukristo unahusika na mahusiano, na hasa mkutano kati ya Mungu na wanadamu. Simulizi la kielimu linawaacha watu mbali, kwa kusema.

Tunachohitaji si mawasiliano mengi ya ukweli bali mawasiliano ya watu. Kwa kweli, si bahati mbaya kwamba sehemu kuu ya ufunuo ni mtu, Yesu Kristo. Kiini cha Ukristo ni uhusiano wetu naye, si kimsingi na seti ya maneno kumhusu.

Kama Emil Brunner alivyoandika na kunukuu, tuko huru; tuko hapa, hatujali tena uhusiano kwa maneno bali uhusiano wa kibinafsi. Haturidhiki tena kuamini, lakini wasiwasi wetu ni kuja kwake, kumwamini, kuungana naye, na kujisalimisha kwake. Ufunuo na imani sasa vinamaanisha kukutana kibinafsi, mawasiliano ya kibinafsi, nukuu ya karibu.

Ufunuo ni tukio; ufunuo ni ufunuo wa Mungu wa kujitoa, na kujitoa kama Yesu Kristo. Utu wa Yesu sasa umechukua nafasi ya Biblia kama maudhui ya ufunuo wa Kikristo. Kwa maneno ya nukuu ya Robert Morgan, kutoka kwa umbo la Barth la Neno la Mungu lenye sehemu tatu, ni Neno pekee aliyefanyika mwili anayeweza kuitwa ufunuo wa kimungu ipasavyo.

Umbo lake la Neno la Mungu lenye sehemu tatu ni Kristo ndiye Neno; kwa asili, Biblia na mahubiri ya Neno pia huitwa Neno. Wakati ufunuo ulipofikiriwa kuwa seti ya ukweli usio na dosari katika Biblia, kulikuwa na mwelekeo wa mara kwa mara wa kugeuka kuwa kitabu cha kiada kuhusu mada mbalimbali. Hasa, Biblia ilikuwa chanzo cha taarifa za maadili.

Katika orodha kama vile Amri Kumi na Heri, ilitoa miongozo mizuri ya kuishi maisha mema. Biblia pia ilizingatiwa kuwa na sayansi na historia bora, na maendeleo katika nyanja zote mbili yalijaribiwa kwa mafundisho yake. Vile vile, Biblia ilichunguzwa kwa ajili ya taarifa za kina kuhusu wakati ujao.

Uharibifu uliosababishwa na Enlightenment ulikuwa, kwa sehemu, urithi wa aina hii ya matumizi mabaya ya Biblia. Makadirio yasiyo sahihi ya asili yake yalisababisha kutumia vibaya maneno yake na kupuuza umuhimu wake halisi. Ikiwa kuna jambo moja lililo wazi kwa wanatheolojia wa Kiprotestanti wa kisasa, ni kwamba hakuna mahali popote; kijana, ikiwa kuna jambo moja lililo wazi kwa wanatheolojia wa Kiprotestanti wa kisasa, ni kwamba hakuna njia ya kurudi kwenye kurejeshwa kwa Biblia kama Neno la Mungu lililovuviwa na lisilo na dosari kwa maana ya msingi.

Je, ninahitaji kuwaambia wasikilizaji na watazamaji wangu kwamba ninaamini Biblia ni ufunuo usio na dosari wa Mungu, ulioongozwa na maneno ya Mungu, ambayo pia ni maneno ya kibinadamu, ambayo yanatuongoza kuelewa Biblia kama udhihirisho wa neema ya Mungu, lakini hiyo ni ya baadaye? Lakini naamini. Hata hivyo, naona utangulizi huu wa kihistoria unafaa kutuchochea kufikiri, na kutusaidia kuzingatia mawazo ya majirani zetu na wengine tunapowakaribia, na kwa ujumla unyenyekevu tu, ukituweka katika nafasi yetu, ambayo tutachunguza kwa undani zaidi tutakapofikia utangulizi wa kibiblia wa mafundisho ya Mungu na Maandiko Matakatifu.

Hata hivyo, hitimisho hili linawezesha asili halisi ya ufunuo kuwa wazi. Linajumuisha kile ambacho Biblia ni, kwa kweli, kuhusu, yaani Yesu Kristo. Yeye ni ufunuo wa Mungu.

Baadhi walitaka kusema kwamba yeye pekee ndiye ufunuo wa Mungu na kwamba kila ufunuo mwingine unaodaiwa kumhusu unachukua maana yake, iwe chanya au hasi, kutoka kwake pekee. Wengine, kama ilivyo katika pendekezo la Dulles, wanapendelea kusema hasa kuhusu Yesu Kristo kama mahali pa ufunuo. Hivyo, Keith Ward pia anaelezea mwili wa Mungu katika Yesu kama tendo kuu la ufunuo la Mungu.

Kuna Mungu kama kitendo, Mungu kama mtoaji nafsi, na Mungu kama Yesu. Ufunuo ni mambo hayo yote matatu. Kwa vyovyote vile, ni wazi kwamba uzito wa kiepistemolojia uliowahi kubebwa na Biblia, asili, na mila za kanisa kama vyanzo vya ufunuo, katika masimulizi mengi ya ufunuo, sasa umebebwa na Yesu Kristo.

Yeye ndiye ujumbe, Neno la Mungu, cheo kile kile alichopewa na Yohana 1, 1 hadi 3, ambacho maneno mengine yote yanapaswa kujaribiwa nacho. Kuna faida kadhaa za lengo hili. Kwanza, lina faida ya kuwa thabiti na kile ambacho Biblia yenyewe inasema na inachokihusu.

Ujumbe wa wahubiri wa kwanza wa Kikristo na wa Agano Jipya unaweza kufupishwa kwa haki kama Yesu Kristo. Zaidi ya hayo, unamfanya Kristo mwenyewe kuwa mpatanishi, kama anavyopaswa kuwa ikiwa kwa kweli ndiye mpatanishi mmoja kati ya Mungu na wanadamu, 1 Timotheo 2:5. Yeye si mjumbe msaidizi, nabii tu, bali yeye mwenyewe ni Mungu na mwanadamu, Neno la Mungu, ambaye ndiye sehemu hasa

ambapo tunaweza kumwona Mungu na kuishi. Pili, unatetea ufunuo wa Kikristo kwa njia bora zaidi.

Inaiweka mbali na kuifikia. Ikiwa, kwa kweli, ni kweli, inatoka kwa Mungu, ambaye mwenyewe hawezi kujaribiwa au kujaribiwa. Lazima iwe inajithibitisha yenyewe, haitegemei msaada mdogo kwa uthibitisho wake.

Kwa mfano, katika kutetea Maandiko, tunasaliti hofu yetu kwamba hayatoki kwa Mungu. Kuhusu Yesu Kristo, anaweza kuhubiriwa na Azimio lenyewe litashawishi, na kuwa tukio la ufunuo, ikiwa Roho atawezesha. Mojawapo ya faida kuu zinazoonekana katika kupata ufunuo hasa au hata pekee katika Yesu Kristo ni kwamba unatuwezesha kupata njia sahihi ya kuzungumza kuhusu wadai wengine wa ufunuo.

Kila kitu kinaweza kupimwa kwa kadiri tunavyomtathmini. Hasa, inatuwezesha kuwa na mtazamo chanya kuhusu Biblia huku tukiitendea haki asili yake halisi. Dallas yuko sahihi katika kupendekeza kwamba jukumu la Biblia ni kushuhudia ufunuo wa Yesu Kristo.

Biblia sasa mara nyingi hufikiriwa kama shahidi wa Neno la Mungu. Hii ina maana kwamba ingawa bado inawezekana kuiita Biblia Neno la Mungu na kuheshimu sehemu muhimu inayocheza katika kutuongoza kwa Yesu Kristo, hatuko hatarini kuitambulisha na Mungu kwamba inalazimika kuchukua tabia ya Mungu mwenyewe. Baadaye, nitaonyesha katika Zaburi 119 kwamba Bwana anatumia vivumishi vile vile kuelezea yeye mwenyewe na Neno la Mungu.

Inavutia. Inaamuliwa kwamba kwa hivyo tunaepuka uandishi wa bibliola na kuiheshimu Biblia isivyofaa na hatari kwamba kile kinachochukuliwa kama historia na sayansi ya Biblia ya zamani kinaweza kuwa kikwazo kisicho cha lazima kwa imani. Tathmini.

Sawa, tumetikisa maji. Nadhani tumetetemeka zaidi ya miti michache, tukianza na Voltaire na, kusema ukweli, wazushi wengine: David Hume, Mungu wangu, mkosoaji mkubwa.

Tathmini. Kwanza lazima tuseme kwamba simulizi la Ufunuo lililochorwa kwa sehemu hapo juu ni mafanikio muhimu ya kiakili na kitheolojia. Kumekuwa na nyakati ambapo ilionekana kwamba imani ya Kikristo yenyewe kama muundo wa kiakili ingetoweka.

Ilionekana kuwa hakuna njia ambayo Biblia, ikikabiliwa na ukosoaji ambao imepitia, ingeweza kudumisha aina yoyote ya mamlaka, na mfano wowote wa imani ya kidini kuhusiana na Ukristo au Utatu ulionekana pia kutoweka. Kwa kusisitiza umuhimu wa Kristo kama inavyoshuhudiwa na Biblia, watetezi wa mitazamo iliyotolewa hapo juu

wameweza kurudisha fundisho la Utatu kwenye kitovu cha imani ya Kikristo. Na tunaweza kusema amina kwa hilo.

Tunapona na kupokea Ufunuo wa Kikristo, tunajua ni kazi ya Mungu mwenyewe, kwamba Yesu Kristo ndiye Neno la Mungu, na kwamba kitendo cha Ufunuo hasa ni kazi ya Roho wa Mungu. Hii ina maana kwamba tunapona katika Ufunuo, lazima tuhusike na Mungu wa utatu. Hapa, kwa kweli, kuna toleo la imani ya Kikristo ambalo linaweza kuhubiriwa.

Sio kuhusu sisi wenyewe bali kuhusu Mungu na habari njema ya yeye ni nani na kile alichofanya. Inamheshimu Mungu kwa jinsi alivyo na inajaribu kukabiliana na ukosoaji wa Feuerbach kwamba Ukristo ni maandishi ya anthropolojia tu. Mwanafalsafa Feuerbach alisema kwamba mawazo yetu kuhusu Mungu ni makadirio ya mawazo yetu wenyewe, hasa kuhusu sisi wenyewe, juu ya mungu huyu anayedhaniwa kuwa ni Mungu.

Na hata hivyo, hata kama Ufunuo umerekebishwa hivyo, je, umefanikiwa kabisa katika kutenda haki kwa ufahamu wa Mungu? Nadhani sivyo, Peter Jensen anasema. Mipigo yake ya kiinjili inaonekana. Kuna dalili zisizoeleweka katika mambo muhimu zinazotuacha bila aina ya ujuzi ambao Biblia inatuongoza kutarajia.

Wanafalsafa wa theolojia wamefanikiwa kumrudisha katikati ya Mungu, wamefanikiwa kumrudisha Mungu katikati ya mambo, lakini hawajafanya hivyo kwa njia inayoakisi asili ya uhusiano wetu na Mungu kama inavyopatikana katika Biblia. Imani ya Kikristo ambayo haiwezi kufanikisha uhusiano na Mungu kwa masharti yale yale tunayoweza kuona katika uzoefu wa maandishi wa Maandiko lazima iwe na uhalali unaotiliwa shaka. Tunaweza kujaribu ukweli wa ujenzi mpya wa kisasa wa Mungu kwa kuuliza, kwa mfano, kama unamweka Mungu katika nafasi ile ile ya mamlaka juu ya maisha ya waumini ambayo tunaona ikidhaniwa na kufundishwa katika Agano Jipya.

Je, ufunuo unaozungumziwa katika theolojia ya kisasa hufanya hivyo? Isipokuwa ukitosheleza jaribio hili muhimu, haiwezi kusemwa kuwa hutoa maarifa ya Mungu ambayo yanasimama katika mwendelezo wazi na maarifa ya Mungu yanayotajwa katika Maandiko. Hata hivyo, sivyo ilivyo kwamba, kama mawazo yote ya kisasa, theolojia yenyewe inaonyesha wazo la uhuru wa mwanadamu dhidi ya Mungu? Je, imani ya theolojia ya kisasa inalingana na imani ya Agano Jipya? Simulizi la kisasa la ufunuo lina mengi ndani yake ambayo ni kweli, hasa mkazo wa Yesu Kristo, kiasi kwamba kwa kiasi fulani, swali hili linaweza kujibiwa kwa uthibitisho. Lakini pia kuna upungufu wa msingi katika simulizi, ambao husababisha hitimisho tofauti.

Waumini wa kwanza hawakuona Maandiko kama ushuhuda wa Neno la Mungu, badala ya kuwa Neno la Mungu. Na hivyo, imani yenyewe lazima ichukue umbo tofauti na lao. Walitumia neno ushuhuda, lakini lilikuwa mojawapo ya sifa za mtume.

Tunapozungumzia mitume, tunatumia kategoria tofauti na yenye mamlaka zaidi. Kutumia baadhi ya wasomi kumfanya Yohana Mbatizaji kama shahidi wa mfano ni jambo la kuvutia. Hakuwa mtume.

Katika kila moja ya vipengele vitatu vikuu vya ujenzi mpya wa Ufunuo, kutotaka kufanya Maandiko kuwa Neno la Mungu ni muhimu sana. Huu ndio msingi. Hii inaunda asili ya hitimisho lililofikiwa.

Acha nieleze. Ufunuo, tunaambiwa, ni kitendo cha Mungu, tukio. Kwa hivyo, ndivyo ilivyo.

Lakini hakuna haja ya kupunguza matukio husika kwa kutangaza kipaumbele kwamba kutoa hotuba hakufanyi tukio lenye matokeo ya kudumu. Matendo makuu ya Mungu katika masimulizi yote ambayo tunagundua kuwa matendo hayo yalifanywa yalijumuisha matendo makuu ya hotuba, kama vile katika Mlima Sinai. Zaidi ya hayo, mara nyingi imeelezwa kwamba matendo ya Mungu hayaeleweki bila neno la tafsiri linaloambatana nayo.

Kimsingi zaidi, hakuna haja ya kupunguza tukio kwa kuamua kwamba asili yake ya matukio inaweza kupata athari yake ya ufunuo kwa wakati ambapo hutokea. Kinyume chake, hata kama ufunuo fulani ni tukio maalum, na hatujazungumzia uwezekano hapa kwamba ufunuo unaweza usiwe wa matukio mengi bali upo, kama vile jua, mwezi, na nyota, unaweza kuendelea kuwa na maisha endelevu kupitia maneno yanayoelezea hilo. Siri ikifunuliwa inabaki kuwa siri iliyofunuliwa.

Kwa kweli, Ukristo kimsingi ni ahadi katika asili. Kisha wazo kwamba tuna katika ufunuo matendo ya Mungu ya usemi yasiyoeleweka yaliyokusudiwa, ingawa ni kulinda uhuru wa Mungu wa Mungu, hufanikiwa kuathiri uaminifu wake katika usemi. Mara nyingine tena, Ukristo kimsingi ni ahadi katika asili, ikiwa hiyo ni kweli, ambayo Wagiriki wanasema ni kweli.

Kisha, wazo kwamba katika ufunuo tuna matendo ya Mungu ya usemi yasiyoeleweka yaliyokusudiwa, ingawa ni kulinda uhuru wa Mungu kama Mungu, hufanikiwa kuathiri uaminifu wake katika usemi. Pili, simulizi la ufunuo nililoelezea linapendelea wazo la kujitoa. Hakuna anayeweza kukataa kwamba dhana hiyo inajaribu kukamata ukweli muhimu, yaani asili ya uhusiano wa imani ya Kikristo, na kwamba, wakati mwingine, imani hiyo imeteseka kutokana na urasimishaji kupita kiasi na usomi.

Lakini lengo la lugha hii ni waziwazi kutenganisha ufunuo na utegemezi wake kwa lugha iliyoongozwa na roho, ili kufanya imani kwa mtu ichukue nafasi ya kwanza kuliko imani kwa maneno. Hata hivyo, hata katika mahusiano ya kibinadamu, lugha ya kuaminika ndiyo njia muhimu ambayo imani huja. Tunahitaji kuaminiana, na hatutofautishi kati ya kumwamini mtu na kuamini maneno ya mtu huyo.

Uhusiano bila maneno ni duni. Je, hili linapaswa kuwa zaidi kiasi gani katika uhusiano na Mungu asiyeonekana? Je, hili si suala la eskatolojia inayoeleweka kupita kiasi? Katika maisha haya, tunatembea kwa imani badala ya kwa kuona au uzoefu, na kujitoa kwa Mungu kunazungumzia upesi wa uhusiano ambao bado si wetu. Ninapendekeza kuwa ni sawa na tumaini kwamba tunaweza kubadilisha Neno la Mungu lililoandikwa na kitu ambacho kitatenda haki kwa uhusiano wetu na Mungu, lakini ambacho kwa kweli si cha msingi.

Je, sisi pia hatuishi kwa mtaji wa kitheolojia na kidini uliokusanywa kutoka kwa vizazi vya awali ambavyo vilikuwa na mbinu tofauti ya lugha ya Biblia? Kwa mfano, je, tunaweza kufikia fundisho la Utatu, tukichambua Ufunuo kama ilivyopendekezwa hapo juu, au kwa kweli, linatokana na lugha halisi ya Maandiko? Tatu, simulizi hili la Ufunuo linamlenga Yesu Kristo. Kama nilivyokwisha kuona, theolojia ambayo haina mwelekeo kama huo haiwezi kuwa ya Kikristo hata kidogo. Hata hivyo, katika kujaribu kulinda Ufunuo kutokana na mashambulizi makali, tofauti ya msingi inafanywa kati ya Kristo na maneno yanayomshuhudia.

Kama Keith Ward anavyoandika, “Maandiko, angalau katika imani ya Kikristo, yanajumuisha seti ya mashahidi wa kibinadamu wa ufunuo wa kimungu badala ya kuunda yaliyomo katika Ufunuo wenyewe.” Lakini Kristo ambaye tunamwamini lazima awe Yesu wa kimaandiko na si mwingine. Kuna sifa maalum katika kumfikia kwa maneno ambayo ni muhimu sana katika asili na umuhimu.

Chaguo linalomwekea Yesu Kristo mzigo wa mwisho wa ufunuo lakini linampa mtu njia ya kumfikia kupitia kitu kingine isipokuwa maneno yaliyovuviwa hutuacha tena gizani ambapo tunaweza kutarajia nuru kwa usahihi. Hili ni zaidi ikiwa tumejitolea kwa mtazamo kwamba Ufunuo ni tukio. Je, imani inaridhika tu na shahidi wa tukio hili? Je, lugha sahihi kabisa, ya kibiblia, na sahihi ya neno na ushuhuda imepewa kipaumbele kisichostahili kuliko lugha ya msingi zaidi ya injili na utume? Nimechagua kutoa maoni kuhusu mada tatu tu za theolojia ya hivi karibuni ya Kiprotestanti.

Uchunguzi wa hili na nyenzo zingine husababisha hitimisho mbili. Kwanza, matatizo yanayosababishwa na imani ya Kikristo kutokana na Mwangaza na matokeo yake yanasubiri kutatuliwa. Kila kipengele cha fundisho hili la Ufunuo kina mgawanyiko usio na msingi na usio na msingi unaotokana kwa kiasi kikubwa na kukataa wazo kwamba maneno ya Maandiko yanaweza kuwa katika maana yoyote ya moja kwa moja na ya ufunuo, Neno la Mungu.

Kama nilivyokwisha sema tayari, kazi ya kurekebisha nafasi hiyo katika ulimwengu wa baada ya Ufahamu ni kubwa kweli, lakini njia mbadala haijafanikiwa. Pili, maendeleo fulani yamepatikana, hasa katika kuwapinga wale walioleta changamoto hapo awali. Marx, Freud, Voltaire, Hume, na hata Kant hawaonekani tena kuwa wa kutisha kama walivyokuwa hapo awali.

Ni kweli kwamba mipasuko mbalimbali kanisani, hasa mgawanyiko kati ya wale ambao mkakati wao ni wa kiliberali na wale ambao mkakati wao ni wa kihafidhina, bado upo. Lakini uandishi wa uwajibikaji kuhusu Ufunuo umerudi nyuma kutoka kwa suluhisho kali zaidi za kifo cha Mungu za miaka ya 1960. Baadhi ya mada zilizotolewa na kizazi cha awali, kama vile Ufunuo wa awali, zimeanza kuzingatiwa kwa uzito hatimaye, na kuna utambuzi kwamba kanuni za msingi za utamaduni wa Mwangaza si za Kikristo na si za kibinadamu sana.

Katika hotuba yetu inayofuata, tutakamilisha utangulizi wa kihistoria wa Peter Jensen na kuanza utangulizi wa kibiblia wa mafundisho ya Ufunuo na Maandiko Matakatifu.

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Ufunuo na Maandiko Matakatifu. Hii ni kipindi cha 1, Utangulizi wa Kihistoria, Jensen, Ufunuo wa Mungu, Mwangaza, na Mwitikio wa Kikristo.